

N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Dvije recenzije

Nedavno sam, kao urednik rubrike u ovom časopisu, dobio dvije recenzije. Jedna je pozitivna, druga negativna, pa bi odgovor što činiti trebao biti vrlo jednostavan – i posve standardan: poslati rukopis još jednom recenzentu, pa vidjeti što će on reći. No ipak, kad sam malo promislio, najradije bih obje recenzije odbacio.

Počnimo od prve recenzije, one pozitivne. Komentar se sastoji od samo dvije rečenice: prva sažima sadržaj rada, a druga daje mišljenje o njemu: "Rad je vrlo razumljivo i lijepo napisan te ću ga i sam koristiti u predavanjima..." Posebne primjedbe? Nema ih. Zapravo ih ima, no riječ je samo o deset tipfelera. Lijepo od recenzenta da ih je uočio, još ljepše što je autora na njih upozorio, no uočavanje pogrešaka u pisanju nije posao recenzenta nego korektora. Rad se može "objaviti uz manje ispravke" (upravo spomenutih tipfelera), a njegova je originalnost procijenjena na 50 – 75 %, što je laskava ocjena za stručni rad, tim više što je rad namijenjen boljoj prezentaciji i razumijevanju školskog gradiva.

O drugoj bi se recenziji moglo, razumije se, mnogo više reći. Kažem "razumije se" jer ta druga recenzija nema tri rečenice, kao prva, nego mnogo više. Sa svojih 949 riječi ili 3,5 kartica teksta nadmašuje duljinu članka koji upravo čitate. I što kaže? Sve je rečeno već u prvoj rečenici: "Teško je recenzirati rad u koji je uloženo dosta truda, a pri tome osnovna postavka ne stoji, a i pojmovi su nerijetko pogrešno korišteni ili metodološki krivo obrađeni." Nakon te prve rečenice iz koje nužno slijedi ona posljednja, "Nažalost, ne vidim načina da se rad popravi pa s toga predlažem da se rad **odbije**", a između njih leži 3,5 kartica teksta u kojem recenzent natanane obrazlaže što u radu ne valja i zašto ne valja. Kako to razumjeti? Kako razumjeti razliku ocjene vrijednosti rada koja proizlazi iz te dvije recenzije, a posebice razliku procjene originalnosti – koja kod prvog recenzenta iznosi, već smo rekli, 50 – 75 %, a kod drugog samo 0 – 25 %?

Ako vrijedi ocjena drugog recenzenta:

Nažalost, ovdje je riječ o potpuno bespotrebnoj radu koji ne donosi ništa novo što bi unaprijedilo nastavu kemije, a vrvi pogreškama. Autoru osnovni pojmovi nisu bliski (stvarno ne znam zašto se upušta o pisanje o temi koju ne poznaje!), tekst je napisan potpuno nekompetentno i iz njega se osnovni pojmovi ... ne mogu usvojiti,

onda ta ocjena ne vrijedi samo za autora (inače priznatog znanstvenika u najvišem znanstvenom zvanju), nego i za prvog re-

centzenta, onoga koji u rukopisu nije našao ništa sporno. Ili se možda u Lijepoj Našoj ne može naći čovjeka (kemičara) koji bi razumio ono što bi trebao razumjeti svaki student koji uči kemiju (jer članak je namijenjen unaprijednju fakultetske, štoviše i srednjoškolske nastave), osim drugog recenzenta rečenoga rukopisa? Zar su svi kemičari neznalice poput autora spomenutog priloga i njegova prvog recenzenta jer "autor ne samo da ne predlaže nešto novo, već se zalaže za pristup koji se desetljećima koristi u nastavi. Stječe se dojam da se autor mutno sjeća fakultetske nastave..."** Drugim riječima, izišao si na ispit, a nisi ponovio gradivo (*Repetitio est mater studiorum*).

Sada i ja kao urednik moram nešto reći. Kada se s autorom dogovorim oko teme i rokova, zamolim ga da rukopis prvo pošalje meni, pa kad usvoji moje uredničke primjedbe da ga tek onda službenim kanalima pošalje u časopis. Tako je, mislim, bolje jer se, prvo, recenzenti ne moraju opterećivati pitanjima poput forme i prikladnosti rukopisa, a dobivaju i dobrim dijelom pročišćen tekst. Iz primjedbi prvog recenzenta (deset tipfelera), a i iz primjedbi drugoga (koje se uglavnom odnose na nedosljednosti i omaške u tekstu) vidi se kako je rukopis pisan na brzinu. Autoru možda nedostaje rutina u pisanju, koja se prije svega očituje u umijeću dorade vlastitog teksta a ova pak u pažljivom čitanju napisanog. (Što to znači? Bi li se to moglo i drugačije, bolje i jasnije reći? Bi li se moglo i drugačije, pogrešno razumjeti?) Recenzent, onaj drugi, navodi 11 pogrešaka, za koje ne vidim da se ne bi dale ispraviti. U tom bi se pogledu moglo reći da je druga recenzija bolja od prve, jer si je recenzent dao više truda. Moglo bi se štoviše reći da je drugi recenzent obavio posao, a prvi nije.

Tako bi to bilo da nije onoga nečega zbog čega drugu recenziju smatram neprihvatljivom, neprihvatljivom u tolikoj mjeri da je najradije ne bih prosljedio autoru. Riječ je o tome da se ta recenzija zapravo ne bavi rukopisom nego njegovim autorom. Autor, da se razumijemo, nije student koji je došao recenzentu na ispit da ga ovaj, poput profesora, izgrdi zato što slabo uči. Kakva je to kolegijalnost i profesionalna etika kada se kolegi govori – i to iz busije recenzentske anonimnosti – kako se "mutno sjeća fakultetske nastave"? Što recenzent hoće time postići? Hoće li zbog takve primjedbe rukopis biti bolji ili, sasvim logično pitanje, treba li autor ponovno upisati fakultet kako bi naučio ono što je propustio naučiti? Na kraju se čovjek treba zapitati što je bilo u glavi recenzentu kada je pisao takve ocjene. Psihoanaliza je gadna stvar: do dijagnoze se lako dolazi – ali je se ne smije nikome priopćiti, počesto ni samom pacijentu.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr

** U ovoj rečenici nalazimo kontradikciju. Kako može biti da se autor "zalaže za pristup koji se desetljećima koristi u nastavi" ako "osnovna postavka [rada] ne stoji"?